

ՄԱՍԻՍ

ԳԵՐ. ՅՈՒՆԱՆԻՍ Մ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՄԵՐԱՅԻՆ ԴՆԵՆԻ

Մեր ազգականաց և հայրենակա-
ցաց տխուր առաւում մեղաւ յու-
նիս 2 կիրակիի առաւումն, երբ
քաղաքին մէջ տարածուեցաւ այն
զոյժ թէ՛ Գեր. Յովհաննէս Մ. վար-
դապետ վախճանեալ է։

Քաղաքացիք այր և կին ծեր, և
տղայ առ հասարակ ի սուգ հա-
մակեալ էր. զիմէն նոր ժամայն ի Ս-
յան, ուր համակ պատեալ խոր
լուծութիւն մը առ հասարակ ամին
սրտէ արձակեալ խոր հառաչանք
ներով կը խորհէր մերձ ընդ մերձ։

Արդարեւ ամբողջ Սեբաստիա
որբաւու իրաւունք ունէր, զի հան-
գուցեալը ճշմարիտ հայր մ'էր ա-
մենեցեւն, զորաւոր սպեղանի մ'էր
նա թէ՛ քաղաքացւոյն և թէ՛ զիւ-
րացւոյն վերայ, և դատարան իշ-
խանութեանց ամբիւռ աղբաւոր
որբոյն և այլոցն միակ պաշտ-
պանէր որ ազգապետէն կը պաշտ-
պանէր նոցա իրաւունքն, այս պատ-
ուական անձը, ի վստահ կը միջնոր-
դէր Սեբաստիոյ ժողովուրդը իւր
պերճախօս և ազգու քարոզու-
թեամբ սիրելի հանդիսացած էր
նա կառավարական արժեքաւորին
մինչ Կոստանդնուպոլսէն իւր
ազնիւ բնաւորութեամբ, և առ իւր
յանկուցած էր նոցա սիրտ։

Երբ ժողովուրդին վարժ մէջ և
աստուածաբանական կրթական մը
վանոց անբաժիր կենաց մանցու-
ցած էր իւր անկողնիսն ըս-
կանայ, որոյ մասին կը վկայէր ա-
մեն զինք հանդիման։

Ի բացակայութեան Գեր. Ա-
ռաջնորդին կը վարէր առաջնորդա-
կան պաշտօնն ամենայն յաջողու-
թեամբ կրելով յանձնի սրբաւոր
առաջնորդի մը ամեն հանգամանք
ներ։

Գրեթէ 3—4 ամիս առաջ իբր
առաջնորդական տեղապահ կրէին
ղեկուելով վարեն նոյն պայտան մօտ
տարիքի մը չափ ամենայն օրինաւոր
բովանդակ, որոյ քառանկէր գնա-
հատուեցաւ կիրքին հասարակու-
թեան, ի մի բան յիշեալ սրբակիր
անձն իւր զօնին և ազգութեան ի-
րաւանց պայտապանութեան յոյժ
նախանձանդիւր էր։

Սակայն յետ քառասուն և հինգ-
ամեայ կենդանակալութեան մը մա-
հըն անսցողորն բաժնեց զայն ի մէջն
կորուս Սեբաստացին իւր սիրելի
հովիւն, զրկուեցաւ արքայան իւր
կորովի պայտապանէն, եկեղեցին իւր
հաւատարմի և անձնուէր մի պայտա-
պանէն։

Վերջին օժովն կատարեց Գեր.
Առաջնորդ Սեբաստիայի հայրն ար-
տաւորակց արք. և ի վերապի զըս-
պի իւր հեկեկանքն որպէս զի խա-
սի իւր նեցուկի դամբանականն, յա-
նձնարարեց Գեր. Յովհաննէս Մ.
կարգապետ փառապանին որ ապա-
ցուցանելով կրթական պայտանէի
մը բարձրութիւնն և թուելով հան-
գուցելոյն բոլոր բարեմասնութիւնը
յանձնեց զայն սե հողին, և վըշ-
տակիր ժողովուրդն վերջին անգամ
չերմ համարներն նուիրելով իւր
սիրելի Հօր Ս. աղոյն ցաւք բաժ-
նուեցաւ անտի, անշնչի պահելով
նորա յիշատակն իւր սրտի մէջ։

Հանդուգեալ Ս. Հայրն իւր յիս-
նօրեայ հիւանդութեան ժամանա-
կամիջոցին իրեն այցելող պատուա-
ւոր անձանց և քահանայից քանիցս
պատմած է թէ իւր մահաւորի
հիւանդութեան պատճառն ո՛րք ե-
ղած են. այս մասին բան մը չ'ը-
րելով կ'անցնիմք, միայն ի վերուստ
արդար տնօրէնութիւն մը խնդրե-
լով։

ԳՐԱԲԱՆԱԿ

Ամերիկական պատուարժան ազ-
գային մը հետեւեալ տեղեկութիւնները
կուտայ կրկու երկրասարք ազգայնոց
կողմէ Պոլսի մէջ որուն ինկարա-
հանգէսի մը, որ ըստ վկայութեան ա-
մերիկեան լրագրող յայտնութեամբ պը-
սակուած է։

ՊՈՍԹԻՆ ԲՈՍՓՐՈՍ

Ուրբաթ 1884 թ. 2 յուլիս 1884

Պարոնայք Տեղեմաք և Գառնիկ
Էքսերճեան, Ուէսթ Սթրիթ փողո-
ցին, թիւ 12, սենեակ 27, իրենց

գործունեցին մէջ երեքօրեայ նկա-
րահանդէս մը տուին, ուր ի տես
թերին իրենց նորագոյն հերթական
թիւերը. նկարահանդէսն երե-
քացուեցաւ և վարդ զինքն պիտի
փակուի և Հաւաքածոյն կը բաղկա-
նայ կենդանագրերէ, մատիտով և
իւղաներկ գրութիւններէ և դէմքերէ,
չաւ մը թըրքական տեսարաններէ,
հանդերձ գլխաւորութեամբ և
բազմաթիւ մեղանով նկարուած գը-
ծաղարութիւններով։ Էքսերճեան
պարոնայք Հայ են, և թեպէտ քիչ
ատեն է որ հաստատուած են քա-
ղաքին մէջ, սակայն այս սուղ մա-
մանակին մէջ բազմաթիւ Պոսթին-
ցի աշխուականաց շատ մը կենդա-
նագրերու յանձնարարութիւնները
կատարած են։ Տեղաք Տ. Էքսեր-
ճեան Բարիզի մէջ առած է իւր ա-
սուլը, գեղարուեստի վարժարանին
մէջ յէջիմի և Պուլանթէի քով,
և իրենց գործերը կը ցուցնեն կա-
կաւ այդ կերպ ուսում մը առած
ըլլալուն ազդեցութիւնը։ Իրենց
կենդանագրերուն վրայ դիտել են
գծագրելու մասնաւոր նմանք մը,
և պատրաստութեան մեծ փորձ մը,
և թեպէտ տաժանելի կերպով ի
գլուխ կ'եննեն, այլ այսու չերեւի
թէ բան մը կը կորսնցնեն իրենց
կենդանագրերէն ու կորուցնէ։ Ի-
րենց մեթոտն այն է որ մեծ ու
չաղարութիւն կը նուիրեն մասանց
զանազանութեան, և գունդ մէջ
ճշմարիտ արեւելեան զգացում մը
ունեն։ Այդպէս են արտադրելու
գոհացուցիչ նմանութիւն մը, և
չաւ մը տղոց կենդանագրեր իւրա-
քանց և համակրելի կերպով նը-
կարուած են։ Չափահասները շատ
մը կենդանագրեր ալ լաւ յատկա-
թիւններ ցոյց կուտան։ Պառա-
կանք սրբանելի գործ է։ Նկարե-
լու մէջ ալ կը տեսնուին թըրքակա-
նաւորաններ։ «Թըրքական հարսնա-
նիք մը», փայլուն գոյներով և հե-
տաքերայալով, զորաւոր կերպով
նկարեալ Պաշը Պողոզի կորովի
դէմք մը, ծեր փաթիթաւոր թուր-
քի մը գնդակար, գլուխը. գոր-
ծանոցի մը ներքին տեսարանը,
գործարարի մը գլխագծիւ, նկար
հայն եղանակաւ և լուսնի և
ստուերի զօրաւոր ազդեցութեամբ,
և այլոց զիրքով քաղաւած խա-
լայի տղու մը պատկերը ձեռքը
յոյժակ մը բռնած։ Գծագրու-
թեանց սակաւթիւ հաւաքածոյ մը
գոհացուցիչ յատկութիւններ կ'ա-
ռայալուին։ Թուրք զինուորի մը
փոքր պատկերն մեծ արժեք ունի
իբրև մասանց զանազանութեան իւ-
րաւորութիւններով, և իւր զօրա-
ւոր ձեռագրութեան համար։ Ա-
նարատ կենաց գործութիւնն գուն-
ուրեք լաւագոյն կը նկարագրուի
քան այս և անոր նման այլ և ալ
գծագրութեանց մէջ։

ՏՀԻ ՊՈՍԹԻՆ ՊԵՆՏԻՆ

Կերպ 4 յուլիս, 1884

Շաբաթու փերին օրերը Պարո-
նայք Տեղեմաք և Գառնիկ Էքսեր-
ճեան նկարահանդէս մը բացին ի-
րենց գործանոցն, ուր ի տես հա-
նգին իրենց ինքնապատեղծ գործերն
ըն աշխուականաց շատ մը կենդա-
նագրերու յանձնարարութիւնները
կատարած են։ Տեղաք Տ. Էքսեր-
ճեան Բարիզի մէջ առած է իւր ա-
սուլը, գեղարուեստի վարժարանին
մէջ յէջիմի և Պուլանթէի քով,
և իրենց գործերը կը ցուցնեն կա-
կաւ այդ կերպ ուսում մը առած
ըլլալուն ազդեցութիւնը։ Իրենց
կենդանագրերուն վրայ դիտել են
գծագրելու մասնաւոր նմանք մը,
և պատրաստութեան մեծ փորձ մը,
և թեպէտ տաժանելի կերպով ի
գլուխ կ'եննեն, այլ այսու չերեւի
թէ բան մը կը կորսնցնեն իրենց
կենդանագրերէն ու կորուցնէ։ Ի-
րենց մեթոտն այն է որ մեծ ու
չաղարութիւն կը նուիրեն մասանց
զանազանութեան, և գունդ մէջ
ճշմարիտ արեւելեան զգացում մը
ունեն։ Այդպէս են արտադրելու
գոհացուցիչ նմանութիւն մը, և
չաւ մը տղոց կենդանագրեր իւրա-
քանց և համակրելի կերպով նը-
կարուած են։ Չափահասները շատ
մը կենդանագրեր ալ լաւ յատկա-
թիւններ ցոյց կուտան։ Պառա-
կանք սրբանելի գործ է։ Նկարե-
լու մէջ ալ կը տեսնուին թըրքակա-
նաւորաններ։ «Թըրքական հարսնա-
նիք մը», փայլուն գոյներով և հե-
տաքերայալով, զորաւոր կերպով
նկարեալ Պաշը Պողոզի կորովի
դէմք մը, ծեր փաթիթաւոր թուր-
քի մը գնդակար, գլուխը. գոր-
ծանոցի մը ներքին տեսարանը,
գործարարի մը գլխագծիւ, նկար
հայն եղանակաւ և լուսնի և
ստուերի զօրաւոր ազդեցութեամբ,
և այլոց զիրքով քաղաւած խա-
լայի տղու մը պատկերը ձեռքը
յոյժակ մը բռնած։ Գծագրու-
թեանց սակաւթիւ հաւաքածոյ մը
գոհացուցիչ յատկութիւններ կ'ա-
ռայալուին։ Թուրք զինուորի մը
փոքր պատկերն մեծ արժեք ունի
իբրև մասանց զանազանութեան իւ-
րաւորութիւններով, և իւր զօրա-
ւոր ձեռագրութեան համար։ Ա-
նարատ կենաց գործութիւնն գուն-
ուրեք լաւագոյն կը նկարագրուի
քան այս և անոր նման այլ և ալ
գծագրութեանց մէջ։

ՏՀԻ ՍԵՆՏԵՆ ՀԵՐՈՒՏ

Կերպ 4 յուլիս, 1884

Էքսերճեան եղբայր, հայազգի
նկարիչք, անցեալ շաբաթ իրենց
գործանոցը նկարահանդէս մը տու-
նին, քաղաքին մէջ իրենց սակաւա-
թիւնեայ ընդհանրական միջոցին
գծած նկարուց մէջ ճաշակն ընծա-
յելու համար։ Իրենց գործոց հա-
ւաքածոյէն կ'երեւի թէ հայ խիտ
շատ զգացումը ունեցած են և կա-
յին տաժանելի չափ կամ աւելի
կենդանագրեր, որոց մէջ մասը
կազմէին յանձնարարութիւնները
գծագրելու ազդեցութեանց, սա-
կայն և այնպէս իրենց գծագրելու
մտադրութիւնն, որ իրենց յատկ
գործոց և այլոցն մասնաւորով և մե-
ղանով քաղաւած տեսարանագծու-
թեանց և զինագծութեանց մէջ և
իրենց աշակերտաց ձեռագրած մա-
տիտով գծուած շատ մը սիրուն գը-
րութիւններով վրայ կը փայլի։ Կեցե-
թէ ունին այն խնամտ յատկա-
գիծը, որ անբան էական կը նկա-
ւոր իւր արտապայտութեանը, որ
բոլոր արտապայտութեանց հա-
մար։ Գործի մասին, իրենց
աշխատութիւնը թեթեւ են, այլ
վառվառ և թարմ։ Արեւելեան
տեսարանաց մէջ գտնի ինքնատեղծ
հեղինակութիւնը գոյտը և ներ-
դաշնակ երեւոյթ մը կ'ընծայեն։
Տղայոց նկարուց մէջ կային մէկ
քանի օրինակներ որք նշանաւոր է-
ին ողւոյ և կենդանութեան ճար-
տար արտապայտութեամբն, որ թէ՛
բնական է և թէ՛ զբոսելի։ Երբեք
հանրապէս այնչափ գոհաբար կը
բացատրուի։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ

Ի ԿԱՐԻՆ

Յայտնէր Գ. Ուսումնական Տեղաք
(1884-1885)

Սանասարեան վարժարան, 1884
թուին հիւնարեւոյն ի Կարին Մկրտիչ
Սարգսեան Սանասարեանի ծախքով, ու-
նի Եօթնամեայ ընդմեջ, բաժանուած
երկու շրջաններու, որոնք են Առաջին
կամ Ստորին, և երկրորդ կամ Բարձր
Ապագային պիտի բացուի եւ մի մաս
նաղթական շրջան եռամեայ ընթաց-
քով։

Առաջին շրջանում, որ տեւում է
երեք տարի, սանդղուում են հետեւե-
ալ առարկաները։

1. Կրօն (Սրբազան պատմութիւն
Քրիստոնէական վարդապետութիւն
և Պատմութիւն Հայաստանեայ
Ս. Եկեղեցւոյ)։
2. Պատմութիւն (Սրբազան պատմութիւն
և Պատմութիւն)։
3. Բնագիտութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
4. Աշխարհագրութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
5. Հայերէն աշխարհագրութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
6. Տառնակերպ (Կարգաւ եւ գրել)։
7. Թուարարութիւն։
8. Գեղարվեստութիւն։
9. Գծագրութիւն։
10. Նրաժողովութիւն ձայնական։
11. Նրաժողովութիւն գործիական (շաշ-
նակ)։

Նախ և ջրութիւն) — Կամար. 12.
Մարմնամարդ (ձմրան Սահիլ)։
Երկրորդ շրջանում, որ տեւում է
չորս տարի, աւանդուում են հետեւե-
ալ առարկաները։

ՏՀԻ ՊՈՍԹԻՆ ՊԵՆՏԻՆ

Կերպ 4 յուլիս, 1884

Շաբաթու փերին օրերը Պարո-
նայք Տեղեմաք և Գառնիկ Էքսեր-
ճեան նկարահանդէս մը բացին ի-
րենց գործանոցն, ուր ի տես հա-
նգին իրենց ինքնապատեղծ գործերն
ըն աշխուականաց շատ մը կենդա-
նագրերու յանձնարարութիւնները
կատարած են։ Տեղաք Տ. Էքսեր-
ճեան Բարիզի մէջ առած է իւր ա-
սուլը, գեղարուեստի վարժարանին
մէջ յէջիմի և Պուլանթէի քով,
և իրենց գործերը կը ցուցնեն կա-
կաւ այդ կերպ ուսում մը առած
ըլլալուն ազդեցութիւնը։ Իրենց
կենդանագրերուն վրայ դիտել են
գծագրելու մասնաւոր նմանք մը,
և պատրաստութեան մեծ փորձ մը,
և թեպէտ տաժանելի կերպով ի
գլուխ կ'եննեն, այլ այսու չերեւի
թէ բան մը կը կորսնցնեն իրենց
կենդանագրերէն ու կորուցնէ։ Ի-
րենց մեթոտն այն է որ մեծ ու
չաղարութիւն կը նուիրեն մասանց
զանազանութեան, և գունդ մէջ
ճշմարիտ արեւելեան զգացում մը
ունեն։ Այդպէս են արտադրելու
գոհացուցիչ նմանութիւն մը, և
չաւ մը տղոց կենդանագրեր իւրա-
քանց և համակրելի կերպով նը-
կարուած են։ Չափահասները շատ
մը կենդանագրեր ալ լաւ յատկա-
թիւններ ցոյց կուտան։ Պառա-
կանք սրբանելի գործ է։ Նկարե-
լու մէջ ալ կը տեսնուին թըրքակա-
նաւորաններ։ «Թըրքական հարսնա-
նիք մը», փայլուն գոյներով և հե-
տաքերայալով, զորաւոր կերպով
նկարեալ Պաշը Պողոզի կորովի
դէմք մը, ծեր փաթիթաւոր թուր-
քի մը գնդակար, գլուխը. գոր-
ծանոցի մը ներքին տեսարանը,
գործարարի մը գլխագծիւ, նկար
հայն եղանակաւ և լուսնի և
ստուերի զօրաւոր ազդեցութեամբ,
և այլոց զիրքով քաղաւած խա-
լայի տղու մը պատկերը ձեռքը
յոյժակ մը բռնած։ Գծագրու-
թեանց սակաւթիւ հաւաքածոյ մը
գոհացուցիչ յատկութիւններ կ'ա-
ռայալուին։ Թուրք զինուորի մը
փոքր պատկերն մեծ արժեք ունի
իբրև մասանց զանազանութեան իւ-
րաւորութիւններով, և իւր զօրա-
ւոր ձեռագրութեան համար։ Ա-
նարատ կենաց գործութիւնն գուն-
ուրեք լաւագոյն կը նկարագրուի
քան այս և անոր նման այլ և ալ
գծագրութեանց մէջ։

ՏՀԻ ՍԵՆՏԵՆ ՀԵՐՈՒՏ

Կերպ 4 յուլիս, 1884

Էքսերճեան եղբայր, հայազգի
նկարիչք, անցեալ շաբաթ իրենց
գործանոցը նկարահանդէս մը տու-
նին, քաղաքին մէջ իրենց սակաւա-
թիւնեայ ընդհանրական միջոցին
գծած նկարուց մէջ ճաշակն ընծա-
յելու համար։ Իրենց գործոց հա-
ւաքածոյէն կ'երեւի թէ հայ խիտ
շատ զգացումը ունեցած են և կա-
յին տաժանելի չափ կամ աւելի
կենդանագրեր, որոց մէջ մասը
կազմէին յանձնարարութիւնները
գծագրելու ազդեցութեանց, սա-
կայն և այնպէս իրենց գծագրելու
մտադրութիւնն, որ իրենց յատկ
գործոց և այլոցն մասնաւորով և մե-
ղանով քաղաւած տեսարանագծու-
թեանց և զինագծութեանց մէջ և
իրենց աշակերտաց ձեռագրած մա-
տիտով գծուած շատ մը սիրուն գը-
րութիւններով վրայ կը փայլի։ Կեցե-
թէ ունին այն խնամտ յատկա-
գիծը, որ անբան էական կը նկա-
ւոր իւր արտապայտութեանը, որ
բոլոր արտապայտութեանց հա-
մար։ Գործի մասին, իրենց
աշխատութիւնը թեթեւ են, այլ
վառվառ և թարմ։ Արեւելեան
տեսարանաց մէջ գտնի ինքնատեղծ
հեղինակութիւնը գոյտը և ներ-
դաշնակ երեւոյթ մը կ'ընծայեն։
Տղայոց նկարուց մէջ կային մէկ
քանի օրինակներ որք նշանաւոր է-
ին ողւոյ և կենդանութեան ճար-
տար արտապայտութեամբն, որ թէ՛
բնական է և թէ՛ զբոսելի։ Երբեք
հանրապէս այնչափ գոհաբար կը
բացատրուի։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ

Ի ԿԱՐԻՆ

Յայտնէր Գ. Ուսումնական Տեղաք
(1884-1885)

Սանասարեան վարժարան, 1884
թուին հիւնարեւոյն ի Կարին Մկրտիչ
Սարգսեան Սանասարեանի ծախքով, ու-
նի Եօթնամեայ ընդմեջ, բաժանուած
երկու շրջաններու, որոնք են Առաջին
կամ Ստորին, և երկրորդ կամ Բարձր
Ապագային պիտի բացուի եւ մի մաս
նաղթական շրջան եռամեայ ընթաց-
քով։

Առաջին շրջանում, որ տեւում է
երեք տարի, սանդղուում են հետեւե-
ալ առարկաները։

1. Կրօն (Սրբազան պատմութիւն
Քրիստոնէական վարդապետութիւն
և Պատմութիւն Հայաստանեայ
Ս. Եկեղեցւոյ)։
2. Պատմութիւն (Սրբազան պատմութիւն
և Պատմութիւն)։
3. Բնագիտութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
4. Աշխարհագրութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
5. Հայերէն աշխարհագրութիւն (Կենդանաբանութիւն
և Պատմութիւն)։
6. Տառնակերպ (Կարգաւ եւ գրել)։
7. Թուարարութիւն։
8. Գեղարվեստութիւն։
9. Գծագրութիւն։
10. Նրաժողովութիւն ձայնական։
11. Նրաժողովութիւն գործիական (շաշ-
նակ)։

Նախ և ջրութիւն) — Կամար. 12.
Մարմնամարդ (ձմրան Սահիլ)։
Երկրորդ շրջանում, որ տեւում է
չորս տարի, աւանդուում են հետեւե-
ալ առարկաները։

ՏՀԻ ՊՈՍԹԻՆ ՊԵՆՏԻՆ

Կերպ 4 յուլիս, 1884

Շաբաթու փերին օրերը Պարո-
նայք Տեղեմաք և Գառնիկ Էքսեր-
ճեան նկարահանդէս մը բացին ի-
րենց գործանոցն, ուր ի տես հա-
նգին իրենց ինքնապատեղծ գործերն
ըն աշխուականաց շատ մը կենդա-
նագրերու յանձնարարութիւնները
կատարած են։ Տեղաք Տ. Էքսեր-
ճեան Բարիզի մէջ առած է իւր ա-
սուլը, գեղարուեստի վարժարանին
մէջ յէջիմի և Պուլանթէի քով,
և իրենց գործերը կը ցուցնեն կա-
կաւ այդ կերպ ուսում մը առած
ըլլալուն ազդեցութիւնը։ Իրենց
կենդանագրերուն վրայ դիտել են
գծագրելու մասնաւոր նմանք մը,
և պատրաստութեան մեծ փորձ մը,
և թեպէտ տաժանելի կերպով ի
գլուխ կ'եննեն, այլ այսու չերեւի
թէ բան մը կը կորսնցնեն իրենց
կենդանագրերէն ու կորուցնէ։ Ի-
րենց մեթոտն այն է որ մեծ ու
չաղարութիւն կը նուիրեն մասանց
զանազանութեան, և գունդ մէջ
ճշմարիտ արեւելեան զգացում մը
ունեն։ Այդպէս են արտադրելու
գոհացուցիչ նմանութիւն մը, և
չաւ մը տղոց կենդանագրեր

